

10. OCT. 1924

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

IV. ÉVFOLYAM:
7 SZÁM.

Alapította
RAVASZ LÁSZLÓ

1924.
SZEPTEMBER

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TARTALOM:

A lelkipásztor nehézségei: „Nem lehet!” (I. L.) — Vallásos nevelés: A vasárnapi iskola új lecketerve és szervezete. (I. L.) — Az igazi papné. — Gyülekezeti munka. A bibliaköri munka lényege és módszere. (I. L.) — Egyházi szemle. A protestantizmus Amerikában. (Maksay Albert). — A belmissziói biz. gyűlése. (T.) Egyházi munka, Evangellumi munka. (I.) — Irodalmi szemle. The Ref. Church Revrów. — Szerkesztői üzenetek. — Nyugtázás.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

Dr. IMRE LAJOS

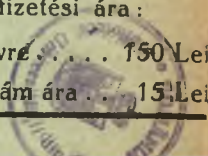
Dr. MAKKAI SÁNDOR

Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik:
július és aug. kivételével
minden hónapban

Felelős szerkesztő:
Dr. Imre Lajos.
Kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.

Előfizetési ára:
Egész évré . . . . . 150 Lej
Egyes szám ára . . . . . 15 Lej

Az

„AZ ÚT“ kiadásában eddig megjelentek:

„AZ ÚT“ könyvtára :

1. *A ref. presbiter kis kátéja.* III. Kiadás. Ára --- --- 2.—
  3. *Néprajzi feladatok Erdélyben.* Ára 5.—
  4. *„Maradj velem“.* Imakönyv. Ára kötve 35 —
- Ravasz László: „Az emberélet útjának felén”. Beszédek, cikkek, előadások. Ára --- --- 150 —
- Makkai Sándor: Élet feljebb. Elbeszélések. Ára bérmentve --- --- 45 —
- Törzslap. Vasárnapi isk. számára. Ára --- --- 50
- „Az én kicsinyeim“.
Gyermektraktátus. Ára --- 50

„Ünnepnapok“.

- Népies traktátusok. Egy füzet ára --- --- 2.—
- Egy sorozat (10 darab) ára --- --- 20.—
1. Makkai Sándor: Az Eszter padja. (Elbeszélés).
  2. Vallásos költemények.
  3. Br. Hacke Károlyné: Anyák könyve.
  4. Tavasz Sándor: Kálvin János élete.
  5. Gyallay Domokos: Mindenre kerül.
  6. Örhelyi János: A vasárnapi iskoláért. Gyermekek-szindarab.
  7. Baksay Sándor: Egy kopott naplóból. (Elbeszélés.)
  8. Baksay Sándor: A hazugság — hazugság. Elbeszélés.
  9. Vásárhelyi János: A szülők öröme. Szindarab
  10. Derzsi Endre: A magad értelmére ne támaszkodjál. (Füzet a millenisták ellen.)

Hol az igazság?

Kálvinista Kálmán és Adventista András beszélgetése. Kitünő irat az adventisták tévtanai ellen. Ára 5 lei.

IFJU ERDÉLY ■■■■■■■■■■
Rendelje meg az ismeretterjesztő, szépirodalmi ker. ifjúsági lapot. Az egyetlen komoly keresztény irányu folyóirat.

Főszerkesztő: Dr. Imre Lajos. Felelős szerkesztő: Kovács Sándor.
Előfizetési ára: Egy évre (10 sz.) 60 leu. Megrendelhető kiadóhivatalunknál.

A lelkipásztor nehézségei.

„Nem lehet!?”

Óh, hányszor ejtjük ki az ajkunkon ezt a panaszt. Egy ifjú lelkipásztor munkás lelkének minden hevével veti magát a munkának. Három hónapja már, hogy dolgozik és a „jel” melyet vár, még mindig nem akar bekövetkezni. A dolgok nem úgy alakulnak, a hogy gondolta. Még mindig várat magára a siker, melyet az ő heves lelke már az első héten látni akart. Mutass nekem jelt — kér, mint Jézust a tanítványok. De a jövődő hallgat és ő aggódó lélekkel, remegő ajkkal tagolja: „nem lehet!” Egy másik lelkipásztor naív, bizakodó lélekkel néz maga köré. Azt hiszi, egy szavával jökká tette azokat, a kik körülte élnek. A bizalom minden jelét döntő sikernek tekint s egy biztató és segítő szívet azonnal angyalnak néz. Szinte látja, hogyan válnak újjá a szívek egy szavára, s azt hiszi, minden a mi jó az emberekben, az ő szavára lett azzá. Azán egy nap valami nézeteltérés merül föl közte és valamelyik híve között. Az ő lelke visszariad a hálátlanságnak, vagy bizalmatlanságnak vélt dologtól s rémülve ismeri föl, hogy hiszen azoknak, a kiket ő olyan jóknak tartott, árnyoldalai is vannak. Az emberek korántsem olyan jók, mint gondolta, nem angyalok, nem tökéletesek, indulataik, szenvedelmek vannak, tudnak gyűlölködők, kevélyek, rosszindulatúak, haszonlesők lenni. Annyi idő alatt még nem szoktak le erről, az ő lelkének még nem volt ereje megváltoztani őket, nem akarnak olyanok lenni, mint ő szeretné: „nem, nem lehet dolgozni!” S hadd mutassak egy harmadik esetet is. Egy élete delén álló férfit, a kinek ajkán a „nem lehet!” nem az ifjúság lelkesültségét követő csalódás, hanem, a hogy szokta mondani: ennyi s ennyi éves „élettapasztalat”. A kinek élete a nehézségek és csalódások láncolata volt, a ki életében múló sikereken kívül semmit sem aratott, a ki örökre elvesztette a reménységét, hogy valaha elérjen valamit. Ha reménységeidről és munkáidról szólsz előtte, tapasztalatára útal, mely e két rideg szót, mintha egy dantei élet jelszava lenne, mottóul szögezi minden ifjú élet elé. Sajnálja reménységeid, szán munkáidért

és fáradozásaidért, miért mindez? Hiszen az ő sok évi tapasztalatai mondja, hogy kétségbeejtően és megdöbbenő bizonyossággal: „nem lehet!” Mennyi tragédiát, mennyi keserű csalódást mond el és kelt benned ez a szó!

Ne higyj neki! Igen, vannak lelkek, a kiknek „nem lehet” és sohasem is fog lehetni, mert a pesszimizmusnak és csüggettségnek a jegyében kezdtek a munkába. Valóban, az ilyeneknek nem lehet, mert a csüggettség aláássa a lélek energiáját, megfertőzi a légkört, a melyben élsz, enerváltta, ijedőssé tesz, mint a gyermeket a babonás dajkamese. Vannak lelkek, a kiknek sohasem fog lehetni, mert hálát, dicsőséget, anyagi hasznot akartak s mert ezt nem kapták meg, lehetetlenségről csacsognak, mint a gyermek, a ki nem tudja, hogy röpülhet valaki a felhők fölött, míg ő kénytelen a földön mászni. A jajveszékelés, türelmetlen, jelt kívánó lelkek igazán ezt viselik jelszavukúl és praedesztinálva vannak a sikertelenségre. De mi gondoljuk meg a következőket:

Először is gondoljuk meg, hogy még huszonötéves tapasztalat sem jogosít fel arra, hogy lemondjunk a munkáról. Vannak gyülekezetek, a hol két év alatt már szép eredményt lehet fölmutatni s vannak mások, melyekben 30 évi munka alig hoz valami változást. Egyikhez elég három év rövid és könnyed munkája, a másikban egy emberöltő fáradozása is alig képes megmozgatni a lelkeket. A mi munkánk túl van az idő határain, egy örökkévalóság is rövid idő, ha csak Isten országa ezalatt megvalósulhat. Ha 25 év alatt nem értem el eredményt, bizalommal és hittel várom a 30-ikat, ha akkorra lesz-e siker. Hátha egy életnek kell eltelni az előkészülettel, hogy az utolsó percben fedezzem föl a sikert, a mit Isten tartogatott számomra?

A másik gondolat az, hogy a „nem lehet” mindig azt jelenti, hogy meghódoltunk a körülményeknek, a melyeket meg kellett volna változtatnunk. Így tekintve a dolgot, a „nem lehet” gyávaság és árulás-számba megy. Engem Isten odaállított egy őrhelyre, hogy ott munkáljam az ő ügyét, képviseljem az ő országának haladását s én elhagytam az őrhelyet, bejelentve, hogy ott kibírni lehetetlenség. A tévedés itt abban rejlik, hogy győzedelmeskedni engedtük a körülményeket, a helyett, hogy harcoltunk volna, megfutottunk a helyről. Nos, ne feledjük, a körülmények alatt mindig személytelen erőket szoktunk érteni, szokást, anyagi eszközök hiányát, az emberek közönyösségét, néha azok határozott rosszindulatát. Mi ezek ellen vagyunk kötelesek harcolni. Talán óriási erőfeszítés árán sikerült volna, vagy sikerülni fog valamikor megtörni a szokás hatalmát, vagy áldozatokkal előteremtéd az anyagi eszközöket, sok fáradsággal és lelkesítéssel megoldod a közönyt és személyes munkád önfeláldozó hűségével eloszlatod a rosszindulatot. De, hogy nem lehet, azt nincs jogod kimondani.

Sokszor egy emberi életnek nincs más eredménye, mint, hogy egy lépéssel vitt közelebb egy kört Istenhez, de ez sokszor elég. Kinek lett volna több oka a lehetetlenség bejelentésére, mint Jézusnak s ki állott távolabb attól, mint Ő?!

Végül jegyezzük meg, hogy a „nem lehet“ mindig csak reánk vonatkozik s nem Istenre. Ha mi igazán Isten munkáját végezzük, akkor szó sem lehet lehetetlenségről, mert a munka sikere ki van véve a mi kezünkből s Istenében nyugszik. Ki merné állítani, hogy előtte van valami, a mi lehetetlen? Csak rá kell bízni a jövőt, csak minden nehézséget és csalódást hozzá kell felebbezni, elmúlik a szorongó aggodalom. „Ha egy mustármagnyi hitetek volna...!“ mondja Jézus a tanítványoknak, s minden „nem lehet“ ellen a gyökeres orvosság a hit, mert a csüggedés nem más, mint elfeledése annak, hogy a mi lelkünkön át Isten munkálkodik. Talán nekünk lehetetlen, de Isten akár általam, akár más által, végrehajtja a maga akaratát.

I. L.

Vallásos nevelés.

A vasárnapi iskola új lecketerve és szervezete.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Egyházkerületünk a vasárnapi iskola bevezetésén segítő, elhatározta egy állandó kidolgozott lecketerv kiadását, mely gyanánt *Fankhauser* svájci lelkész „Der Weg zum Kinde“ c. a vas. isk. hat évfolyamára (osztályára) beosztott munkáját választotta, mint lapunk júniusi számában „A vas. iskola új évé“-ről szólva már jeleztük. Ezt a havonként három iven megjelent leckeanyagot, mely három iv a három évfolyam egy-egy havi — négy vasárnapra szóló — anyagát tartalmazza, havonta előre fogja megküldeni azon egyházközségeknek, melyek v. iskolát tartanak fenn. Az egészet bekötve külön meg fogja kapni minden egyházközség Parochiális könyvtári kötet gyanánt. Jövő évben a második három évfolyam hasonló módon jelen² vén meg, két év alatt v. iskoláink birtokában lesznek az egész hat évfolyamra beosztott vas. iskola anyagának, s így nyugodtan dolgozhatnak, anélkül, hogy esetről-esetre saját maguknak kellene leckebeosztást csinálni, vagy vázlatosan adott leckebeosztást kellene nagy utánjárással feldolgozni.*)

*) Mivel a fent jelzett műben az egész anyag adva van, lapunk nem hoz többet vas. isk. vezérfonalat és lecketervet. Ehelyett hozni fog módszert utasításokat egyes történetek feldolgozására, a vas. iskola! módszer egyes fontosabb pontjaira, tárgyalni fogja a v. i. megszervezésének, megelevenítésének stb. kérdését, az egyházi ének beosztását és a v. isk. kiterjesztésének és anyagának kérdését az iskolaköteles korban innen és túl

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy szolgálai módon kell ragaszkodni a kiadott szöveghez, sőt *mindenki saját készült-sége és pedagógiai érzéke szerint* változtathat magán az órai anyag előadásán vagy feldolgozásán, érintetlenül hagyva *magát a lecke-tervet*, melynek egyéni változtatásától sok nehézséggel való feldolgozásától, beosztásától kimél meg épen a kerület által kiadott könyv.

A megjelenő anyag három csoportnak ill. évfolyamnak anyagát tartalmazván, ennek alapján a vas. iskoláinkat is a következő módon osztjuk be: Az *első* csoportban jönnek azok a gyermekek, akik a jelen évben járnak *először* vas. iskolába. Ha törekszünk azon, hogy a gyermekek minél nagyobb százalékát soroljuk be a vas. iskolába, akkor lassanként elérjük azt, hogy annak első csoportjába azok sorozhatók, akik iskolai évük első osztályát járják. Az első évfolyam anyagát tehát a mindennapi iskola I. osztályos növendékei és annál kisebb gyermekek tanulják, tehát 6—7 éves gyermekek. Ezek foglalkoznak a Fankhauser-féle beosztás szerint az ószövetségi történetekkel, melyek a teremtéstől Mózesig terjednek. A *második* csoportot azok képezik, akik a múlt évben *már jártak* vas. iskolába, ezek a Jézus életéből vett könnyebb történeteket tárgyalnak, Keresztelő János születésétől kezdve, a Jézus születése, gyermeksége, keresztelese, megkísértése történetét, gyógyításai közül, példázatai közül néhányat. E csoporttal is lassanként oda fogunk jutni; hogy ide az első évfolyam utáni, tehát a 8-ik éves, a mindennapi iskola II. osztályába járó gyermekek oszthatnak be. Az idén még azokat osztjuk e csoportba, akiknek ez a *második vas. isk. éve* lesz. Végül a *harmadik* csoportot azon gyermekek képezik, akik a *vas. iskolában már harmadik éve járnak*. Ez a csoport szintén ószövetségi történeteket tárgyal, Mózes történetétől Saul királyságáig. Ebbe a csoportba később, ha a v. isk. minden éve ki lesz építve, a 9 éves gyermekek fognak járni, az el. isk. III. osztályos növendékei.

A másik három évfolyam a jövő év folyamán adatik ki, mikor is lehetővé válik a IV. V. VI. csoport bevezetése fokozatosan, úgy, hogy pár év múlva ki lesz építve a 6 osztályú, évfolyamú vas. iskola szervezete, mely 6—12 éves koráig öleli fel a gyermeket.

A mindennapi iskola osztályai csak korhatár tekintetében kapcsolódnak a v. iskolához, egyébként *teljesen független, céljában, eszközeiben és anyagában attól egészen különböző* a v. iskola, tehát egyáltalán nincs tekintettel arra, hogy valaki ott osztályt ismétel, vagy későbbben ment a mindennapi iskolába, vagy korábban távozott onnan. Mi azon igyekszünk, hogy a gyermeket akár jár iskolába, akár nem, már 6 éves korában vagy az előtt egy évvel bevegyük a vas. iskolába s az illető ne távozzék onnan, míg 12. évét el nem érte s átadható lesz a most már más módszerrel, fejlettebb gyermekhez szabott. a

konfirmációra tekintő *konfirmációi előkészítő katechemenátusnak, konfirmáció után pedig a bibliaköri módszerrel és szervezetben folyó gondozásnak.*

Éz új beosztással és szervezettséggel ki kell építenünk elsősorban magát a *vas. iskola* 6—12 évesig terjedő kort felölelő törzsét, mert ez az a kor, melyben a gyermekek legkönnyebben megkaphatók, s az iskola révén számbavehető. Itt is azonban a szervezésnek *nem az iskola után, hanem pásztorilag, a szülők felkeresése útján* kell történnie, különösen ott, ahol az iskola erre nem alkalmas. Ha tehát valahol az iskola által nem lehet megszervezni a *v. iskolát*, ott sincs jogunk azt mondani, hogy az nem lehet, hanem családi látogatások által biztosítani a gyermek részvételét. A *vas. iskolához* tartozik a *hétköznapi bibliai tanítás*, mely arra való, hogy ott az éneket a gyermekek gyakorolják, tanulják, a biblia egyes részeit olvassák, a régebbi anyagot ismételjék, az újat előkészítsék, melyre a vasárnapi egy óra nem ad elég időt. Ha a *vas. iskola* törzse ki van építve, akkor jön a 4—6 évesek és 12—15 évesek megnyerése egymás után. A „*kis vasárnapi iskola*“, mely 4—6 évesig fogadja be a gyermekeket, szintén *vas. isk. módszerrel*, de szabad beszélgetés alapján munkálkodik, módszeréről lapunkban majd szólni fogunk. A *katechumenátus, vagy konfirmándusok vas. iskolája* bár sok nehézségbe ütközik, szintén megvalósítható, ha akarjuk, ennek módszeréről is szólni fogunk.

A gyermekek *rendes és rendszeres részvételét* a *vas. iskolában* úgy próbáljuk biztosítani, hogy minden gyermeket először is mikor feljön, *beirunk a névsorba* adataival együtt, s ezek alapján állítjuk ki róluk a törzslapot, vagy a naplónkban tesszük meg a szükséges feljegyzéseket. Azután minden gyermek kapjon egy *kis képet*, vagy *füzetet* (egy képes levelezőlap is megteszi,) melynek a hátára minden alkalommal, mikor jelen volt, *felírjuk a dátumot*, valamint a névsorban is ellenőrizzük, hogy mikor melyik gyermek volt jelen. A látogatás szorgalmazására nincsenek ugyan büntető sanctióink, de rendelkezésünkre áll a rábeszélés, ajándékokkal való csalogatás, *vas. isk. ünnepek* által a szülők és gyermekek részéről az érdeklődés felkeltése, s legfőképen az, hogy a *vas. iskolában* igazán Isten igéjét hirdessük és úgy, hogy a gyermek azt megkedvelje. Ha van bennünk *missziói lélek* és szeretünk velük foglalkozni, a gyermekek — holott *nem kényszerítjük* őket — nem fognak elmaradni.

I. L.

Az igazi papné.

Édes testvérem!

Nem voltál ott a mi első konferenciánkon s szeretnéd tudni, hogy mit láttunk meg s mit nyertünk ottan? Legnagyobb nyereségünket két rövid mondatban foglalhatom össze. Találkoztunk az Élet fejedelmével, a mi megváltó Krisztusunkkal — s Ő egész új értelmet adott életünknek, munkánknak s hivatásunknak.

Igen, találkoztunk Vele, az Élővel, az Isten fiával, hallottuk szelíd, drága szavát:

„Mária! Miért jajogsz keserves zokogó sirással. Elvitték az én Uramat, nem tudom, hová tették őt! — amikor én ott állok a hátad mögött s csak azt várom, hogy megfordulj és megláss engem?! (Ján 20:16.) Miért hordozod sóhajtva életed terhét, miért ~~végzed~~ ~~panaszkodva~~ ~~szürkél~~ hétköznapod sokféle munkáját — amikor Én, a jó Pásztor, a karjaimra akarlak venni, hogy minden terhedet Én hordozzam el helyetted, hogy hétköznapodat boldog ünneppé változtassam a számodra?! Miért kutatod olyan küzködő kétségeskedéssel életed értelmét, amikor Én mindenre feleletet akarnék és tudnék neked adni?! Mária! Te az enyém vagy s azért nem is lehets máshol boldog, csak Velem, csak Nálam, csak Általam!”

Amialatt így beszélt hozzánk, megéreztek a szivünk mélyén, hogy Neki igaza van. S megértettük — talán most először — hogy mi hiányoztunk eddig az életünkből. Az, hogy bár nagyon sokat *hallottunk* Róla, hogy bár nagyon sokat *tudtunk* Felőle (hiszen papnék vagyunk!) mégsem *ismertük* Őt eddig igazán, mert nem volt Vele személyes kapcsolatunk, mert Jézus még nem volt az életünkben *élő* valóság! Mi eddig legtöbbször beértük azzal, hogy rátámaszkodtunk a férjeink hitére, megelégedtünk az ő hitbeli tapasztalataikkal... pedig Jézus a *mi* szivünk ajtaja előtt is ott áll, várva, hogy *mi* is engedjük be Őt a *mi* életünkbe. Talán a legnagyobb meglátás ez volt a számunkra: Jézusnak külön velünk is van dolga, nemcsak a *mi* férjeinkkel; Ő külön a *mi* életünkben is *élő* hatalommá akar lenni, nemcsak a férjeink életében. Hiába hű szolgája a Krisztusnak a pap, ha *mi* papnék is nem szegődünk egyénileg és személyesen a Krisztus szolgálatába! Nem szolgálhatunk

igazán a férjeinknek, nem lehetünk munkájukban áldott segítőtársaik, ha nem vagyunk a *Krisztus* szolgáló leányai!

Óh, mennyi mulasztást, mennyi bűnt láttunk meg az életünkben, amikor szentséges tekintete bevilágított a szívünkbe! Mert látod — s ezt is csak most értettük meg! — senki sem ismeri magát addig, amíg szemben nem áll Jézussal. Senki sem ítélheti meg önmagát helyesen addig amíg Jézus szemeiben meg nem látja magát, úgy amint van! De bármilyen fájdalmas és megszégyenítő is ez a megismerése önmagunknak, mégsem kétségbeejtő. Mert Jézus nem azért lép be az életünkbe, hogy elitéljen s elkárhoztasson, hanem azért, hogy megbocsásson s önmagát adja nekünk segítségül arra, hogy ezentul az Isten akarata szerint élhessünk s végezhessük dolgainkat.

Hogy azt miképpen cselekszi meg velünk és bennünk, azt majd a következő levelemben mondom el neked.

Vajjon *te* már találkoztál-e Jézussal? Élő hatalom-e Ő már a *te* életedben?

Imádkozó szeretettel ölel testvéred

Mária.

Gyülekezeti munka.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Pásztoráció, Belmisszió.

A bibliaköri munka lényege és módszere.

A bibliaköri munkáról mostanában többen bizonyára sokat hallanak olvasóink közül. Soknak közülük nem ismeretlen, hogy a bibliakör mint az ifjuság szervezésének legmodernebb és legalkalmasabb eszköze ajánlatik lapjainkban, mások már arról is értesülve lehetnek a lap hasábjairól is, hogy ez a munka néhol folyik is és pedig nem eredménytelenül. Mivel előttünk is világos, hogy ennek a módszernek a jó oldalait még nem ismeri mindenki eléggé, s aki ismeri sem méltányolja, viszont pedig meg vagyunk győződve róla, hogy ez igen hasznos eszköz lesz lelkésztársaink kezében az ifjuság gondozására, ismereteni óhajtuk ezt a munkát, hogy azok, akik komolyan foglalkozni óhajtanak az ifjúsággal, e módszer segítségével megtehessék ezt.

Az evangéliumi, belmissziói munkáknak az a különössége van, hogy *módszereikben hova tovább alkalmazkodnak azokhoz a rétegekhez, melyek között azokat felhasználjuk.* Mindenki tudja, hogy a gyermekek előtt elmondani egy olyan predikációt, mely felnőtteknek van írva, eltéveszti a célját, viszont, ha a felnőtteket a gyermekek módjára vallásitanításban akarnánk

részesíteni, elveszteni érdeklődésüket, és munkánk meghiúsulna. Így tehát eddig is *külön módokat* alkalmaztunk gyülekezetünk különböző korú tagjai nevelésénél. Ez a különbség azonban mind ez ideig inkább csak a *hangban* volt, egyiknek egyszerűbb stílusban beszéltünk, a másiknak szónokiasabb, képekkel inkább rendelkező stílust használtunk. Azt gondoltuk, hogy az igazság, a közvetlen tartalom, az maradhat mindig ugyanaz. Most azonban egy idő múlva kezdték észrevenni, hogy a különböző rétegeknek egy gyülekezetben olyan különböző egész felfogásmódjuk, gondolkodásuk, hogy nem elég a hangban és stílusban való különbség, hanem keresni kell azt a módszert, ami az *ő lelki alkatukhoz, egész felfogási módjukhoz* közel tudja vinni az evangélium üzenetét. E tekintetben sok próbálkozás történt, s ebben különösen olyan helyeken olyan egyének próbálkoztak, akik speciálisan egy-egy társadalmi vagy korrétegével foglalkoztak a gyülekezetnek, tehát egyik pl. csak a munkásokkal, másik csak az ifjúsággal, szülőkkel stb. Tisztaba jöttek vele, s ez a tény előttünk is egészen világos lehet, hogy *az Isten országáért vívott harcnak sikere hiveink lelkében nagyban függ attól, mennyire vagyunk képesek felhasználni minden lehetőséget, vagyis mennyire ismerjük őket, s mennyire tudjuk alkalmazni, közel vinni hozzájuk az evang. igazságát, hogy az bennük létté és erővé váljék.*

A bibliakörök módszere a régi egyesületi, az ifjúságot tisztán önképző, *szívnyemesítő és erkölcsjavító* célokra összegyűjtő munkánál sokkal jobb, mert közvetlenebbül és közelebb-ről találja meg az utat az evangélium terjesztésére. Érdekes, hogy az alkalmasabb módszer az ilyen belmissziói munkáknál mindig nem a tömegek nagyobb felkarolására, hanem épen kisebb körök megragadására irányul, ami tulajdonképp úgy lélektanilag, mint történetileg is igazolható. Hiszen a *vallásos tapasztalatok talajdonsága az, hogy minél jobban specializálódnak, minél egyénibbek, annál mélyebbek*, a legáltalánosabb vall. tapasztalatok a legkevésbé mélyek is egyúttal; viszont történetileg is *a személyes hit mélyében látjuk mindig rejleni az evangélium ujjáalkotó erejét.*

A bibliaköri módszer ezért szakít avval a régibb módszerrel, mely egyszerre az egész ifjúság, vagy épen az egész gyülekezeti sereg megragadását kísérelte meg, mint tudjuk hiában. A bibliaköri munka az *ifjúság lelkigondozásának speciális módszere*, nem alkalmazható tehát, sem a gyermekekre, sem a felnőttekre, utóbbiakra bizonyos, a dolog természetében rejülő változtatással. Aki tehát apró gyermekeknek „*bibliakört*” akar tartani, vagy „*bibliakör*”-nek nevezi a felnőtt gyülekezeti tagok bibliamagyarázattal összekötött istentiszteletét, az vagy nem tudja mi a bibliakör, és csak eltanulta ezt a szót, anélkül, hogy tudná mi az, vagy kíséreltezik egy dologgal, mely nem fog jól kiütni, mert egy módszert, ami csak egy dologra jó, általáno-

sítani akar. Sokan a bibliakör alatt azt értik, hogy összegyűl az ifjuság, énekelnek, a lelkész magyaráz bibliát, aztán eloszlanak. Mások bibliakör alatt az ifjuság olyan összejövételét értik, ahol az ifjuság egy tagja egy előre betanult imát vagy predikációt elszaval. Legtöbben az egész ifjuságot becsődítik a „bibliakörre”, vagy épen kötelezővé teszik azt, gondolván, hogy aki nem szereti majd megszokja. Fegyelmi kérdést csinálnak belőle, sőt, hogy az ifjuság „ne unja magát” megspékelik a „bibliakört” eg-egy — vagy víg vagy komoly monologgal, szavallattal, felolvasással.

Legyünk tisztában vele, hogy ezek a felsorolt esetek nem csak, hogy nem egyeznek meg a bibliakör lényegével, hanem egyenesen *kizárják* azt. A bibliakör nem türi sem az oktrojt, sem a csalogatást, se a szórakozást, se a szereplést, sem a tömeget. Mik hát az igazi bibliakör jellemvonásai?

Először, a bibliakör az *ifjaktól* áll, azok *önkéntes* részvételéből. Ha nincs önkéntes résztvevő, aki jó lélekkel és örömmel menne oda, akkor nincs bibliakör. Másodszor, a bibliakör *testvéri* társaság. Tagjai között tehát a legszorosabb baráti viszony uralkodik, melyben a vezetőnek (lelkész, tanuló vagy idősebb ifjú) kell előljárnia. Ahol a bizalom és a szeretet a vezető iránt nincs meg, a kör széttűlik, széthull, mert a lelket semmi sem tartja. Akik a bibliakörbe tömörülnek, azokat két érdek vezeti: először *szomjuság, vágy, Isten ígéje, akarata és annak cselekvése* iránt, azután pedig *vágyakozás egy mélyebb, igazibb barátság után*. Az első azt jelenti, hogy itt nem másról van szó, mint hogy ezek az ifjak, egy új életeszményt keresnek, az életüknek célt, erőt, teljességet akarnak meríteni Krisztusból és az ő Igéjéből. Ha ez a vágyakozás — bármily homályosan is, bennük nem él, hiába csalogatjuk vagy parancsoljuk őket össze, a beszédünk üres beszéd lesz nekik csupán. Az első dolog tehát *ezt a vágyakozást felébreszteni*, vagyis inkább ezt megragadni az ifjuságban, mert hiszen ez a vágy megvan mindenkiben, csak épen ki kell váltani, vagy meg kell találni. Az ifjuság, mely új életcélt keres, találkozik tagjaiban egymással, s ez a *barátság* köti össze a bibliakör tagjait. Ezért ott nincs nagyravágyás, irigység, szeretetlenség, s ha még ennek a jelei elő-elő törnek, a bibliakör szelleme, ha eleven, vissza fogja szorítani őket. A vezető sem úgy áll velük, mint feljebbvalójuk, uruk, parancsoló, hanem mint mester, aki baráti szeretettel vezeti őket. Többet tud mint ők, mélyebben hisz, nagyobb tapasztalatai voltak. Nem iskolásoknak nézi, akik tanításra várnak, hanem testvéreknek, akik bizony, lehet, sokszor gyermekiesen nagyobb hittel néznek Istenre, mint maga a vezető. A bibliakörből így eltűnik az „ifjusági egyesületek” megszokott „diszelnöke”, „védnöke” — aki nyájas leereszkedéssel veregeti vállon az ifjú próbálkozókat. Ellenkezőleg, leül közéjük, együtt énekel velük, együtt imádkozik, vallomást tesz saját tapasztalatairól,

meghallgatja az övéiket. Egy ilyen testvéri viszony nélkül az ifjúság iránt, sohasem leszünk képesek bibliakört vezetni, idegenek maradunk az ifjúságtól, s az is mitőlünk. Ha közösségünk van Istennel, közösségünk van egymással — mondja valahol János apostol. Ez a két korrelatív kritériuma a bibliakörnek is. Ha abban az Istennel való közösség megszakadt, kétségtelen bizonyossággal szakad meg ott az egymással való közösség is, lép be oda a viszálykodás, más utakon járás, a tagok egymás háta mögött való beszélése, stb. Ha viszont a barátság felbomlott, ha nem törődnek egymással, nem segítnek egymáson, beékelődik valami Isten és a bibliakör közé, kezdik észrevenni, hogy az órák unalmasak, megszűnik a boldog vallástételek sora, nincsenek tapasztalataik. Mint az égitesteket a centripetális és centrifugális erő, úgy tartja a bibliakörben összegyűlt lelkeket ez a két erő Isten körül és egymás körül. Az egyik befelé irányítja a figyelmüket, másik kifelé, egymásra,

Ennél a személyességénél és a résztvevők testvéri kapcsolatánál fogva egészen természetes, hogy a bibliakör nem nagy tömegekre számít. Aki bibliakört kezd, nem is törekszik arra, hogy egyszerre sokan legyenek, hanem arra, hogy azok a lelkek, melyeket megnyert, igazán Istenéi legyenek. Egy jó bibliakör elég ha 6—8 gyermekkel indul, de már hárommal is lehet bibliaköri munkát végezni. 10—12 tagnál több egy bibliakörben már veszedelmes, szétszóródást, széthuzást hoz létre. Ennél több tag már nem lehet abban a bizalmas kapcsolatban, amelyben mindegyik ad is, nyer is. És természetesen könnyíti meg a bibliaköri munkát, szemben a régi egyesületi módszerrel, ahol legalább 15—20 kellett, hogy bár az előirt tisztviselői létszámot betöltsék, s minden hivatalra legyen ember. Most már nem kell annyi, harmadmagával hozzákezdhet a vezető az ifjúság lelki ujjászületésének előkészítéséhez.

Végül a bibliaköri munkának jellemző vonása, hogy egyáltalában nincs külső szervezete. E szervezet hiánya megmenti attól a veszedelemtől, hogy a szervezet elpusztulásával együtt a munka is elpusztuljon, de attól is, hogy a szervezet valamikor, a maga tökéletlenségével, végességével kiölhesse a lelket a bibliakörből. Míg az egyesületi szervezet azon a gondolaton épül fel, hogy aki fizet, annak joga is van, a bibliakör alap-gondolata az, hogy mindnyájunknak kötelességeink vannak. Senki sem léphet fel követelőleg a bibliakörrel szemben, s nem elégítheti ki ott egyéni ambícióit. A bibliakör lelki munka, sokkal lelkibb, semmint engedhetné, hogy ott elnöki és titkári stb. állásokra való versengések történjenek, arra való, hogy nem világi ambíciókra neveljen, hanem a legmagasabb keresztyén ambíciót fejtsse ki: szolgálni Istennek és szolgálni egymásnak. Míg egy egyesület bárkit köteles befogadni, ha fizet, a bibliakör megválogatja a tagjait és csakis azokat fogadja be, akik életükkel és hitükkel bizonyítják, hogy oda valók. Aki nem

ilyen, az nem is vágyik a bibliakörbe, akinek más céljai vannak, annak a számára boldonság vagy botránkozás Istennel jární. Így a bibliakör az igazi keresztyén gyülekezet képét valósítja meg.

Ez felelet is arra a kérdésre, *hogyan kell bibliakört szervezni!* Az egyesületszervezés nagy tudománya itt egészen felesleges. A bibliakör szervezéséhez az kell, hogy először *saját magának* legyen meg a hite, s saját magam keressen a kapcsolatot ifjú testvéreim között azokkal, akikről úgy látom, hogy vágyakoznak Isten igéje és akarata tanulmányozása után. Ezért ki kell nyujtanom testvéri hívó kezemet mindazok felé, akik reám bízottak, s kikeresni közülük azokat, akik kezdenek közeledni. Bibliakört „alakítani”, úgy, mint az egyesületet, nem is kell, nem is lehet. Nem kell, mert akiket Isten hív, akik vágyakoznak ő utána, azok jönnek alakítás nélkül maga fog ez megalkakulni, mihelyt ketten-hárman vannak ilyenek. De nem is lehet, hiszen erre a lelki munkára hiába csalogatnám, vagy kényszerítném azt, akinek a lelkébe még nem talált utat Isten hívó szava. Azok, ha csatlakoznak is, mást várnak tőlünk, s rövid idő alatt úgy is elhagynának, ha a legdíszesebb állásokat biztosítom is nekik a megalakított egyesületben. Egyet azonban megtehetek, és meg is kell tennem: imádkozhatom érettük és kérhetem Istent, hogy terjessze ki hívó kegyelmét reájuk, vihetem hozzájuk az Igét, azokkal együtt, akiket már megnyert általam Isten, hallathatom Isten hívogató szavát, hátha én általam, vagy egy által az Istenyimek közül akartja megtartani őt Isten. Ebben a munkában aztán olyan találékony lehetek és kell lennem amilyen csak tudok.

Már ebből is látszik, hogy a bibliakör s a bibliaköri munka valami egészen más, sajátos és egyéni módszerével bír az ifjusági gondozásának. Főjellemvonása épen az a szabadság, mely nem tür korlátokat. szervezetet, de amely épen keresztyén szabadság mivoltánál fogva a leghatározottabb *lelki* szervezettel jár, komoly figyelemmel, egymás testvéri segítségével. Ez képezi azt az erőt benne, mely miatt sokkal szorosabb kapcsolatot tud teremteni a tagok között, mint minden külső szervezet, és sokkal mélyebb nevelői erőket tud közvetíteni, mint a legtökéletesebb egyesületi nevelés. E nevelői erők abból származnak, hogy a bibliakör a lelkeket *Istennel való kapcsolatukba állítja be*, tehát ott segíti őket, azon a téren ad nekik összehasonlíthatatlan lehetőségeket, amely tér minden emberi tevékenység gyökere. A szoros kapcsolat a tagok között pedig abból a könnyen megfigyelhetően igaz tényből magyarázható, hogy *két lélek egymással való kapcsolata akkor legerősebb, mikor Istenben kapcsolódnak össze*. Ez a kapcsolat annak a két léleknek nemcsak külső, felületes, véges tulajdonságait ragadja meg, s nem azon alapul, hanem a lélek legmélyére nyúlik be. Aki egyszer én velem együtt imádkozott, akinek én a lelkét megálltam Isten viláosságának a felragyogó fényénél, azt már

tőlem nem könnyen választja el valami. Így lesz a bibliakör az igazi, önfeláldozó *barátság* színhelye.

Magának a bibliakörnek a *munkája* most már abból áll, hogy ezt a két vonást, a lelkek Istennel való kapcsolatát és egymással való közösségét hogyan fejt ki, teszi egyenként és összesen azokra lehetővé, és hogyan állítja be az emberi élet többi factorainak és másoknak erőforrásává. Erről a munkájáról a bibliakörnek a jövő számunkban fogunk szólni. I. L.

(Folyt. köv.)

Egyházi szemle.

A protestántizmus Amerikában.

Az amerikai kontinens első misszionáriusai dominikánus és jezsuita szerzetesek voltak. A spanyolok hihetetlenül gyors dél-amerikai hódításai révén a katholicizmus is nagyon hamar hatalmas eredményeket ért el a tűzzel, vassal, kegyetlenséggel megpuhitott délamerikai tartományokban. Az északi területeken azonban, bár minden erejüket megfeszítették, csak igen kis mértékben jártak sikerrel a katholicus missziók törekvései.

A legelső protestáns telepések Északamerikában huguenották voltak, Florida területén. 1565-ben azonban a spanyol katonák lemészárolták őket. Az akkor spanyol fennhatóság alatt állott területeket hirtelen elárasztották a katholicus missziók s akárcsak Délamerikában, úgy itt is gyors eredményeket értek el, főként Mexicóban, Floridában és Californiában. Ám amilyen gyorsan dolgoztak, éppen olyan gyorsan meg is semmisült a művük, az egyetlen Mexico kivételével. A bukás oka részben az volt, hogy túlságosan a királyi hatalomra bízták magukat s inkább a politika, mint a hit élő ereje segítette őket előre, addig, ameddig. A másik ok az volt, hogy szükségtelenül beleavakoztak az indiánüldözésekbe, ami természetesen csak ellenszenvet kellett a jobb érzésűekben. A spanyolokéhoz hasonló sors érte a francia hittérítőket is.

Közben a keleti partokon mindig újabb és újabb angol meg holland telepések ütöttek tanyát, akiknek legnagyobb része protestáns és pedig puritán volt. Később német jövevények is csatlakoztak hozzájuk s a protestántizmus nyomról-nyomra beljebb hatolt a kontinens területére. Fejlődése és terjedése megszakitás nélkül haladt előre s hatása mélyen befolyásolta a politikai folyamatokat is.

1785-ben, Jefferson indítványára, az akkor már államokká szerveződött gyarmatok kimondták az egyház abszolút sza-

badságát s az államtól való függetlenségét. Azóta Amerikában nincs egyházi adó: minden egyház önfenntartó, állami segítség igénybevétele nélkül. (Valószínűleg ez az oka részben, hogy annyiféle felekezet alakult ki Amerikában.)

A tizennyolcadik század végén és a tizenkilencedik elején a deizmus és racionalizmus Amerikába is behatoltak, veszedelmesen akadályozván az igazi vallásos élet sikjait. Ám a nagy *revivalek*, az Egyesült Államokban mindenfelé, újra felélesztették és friss lendületbe hozták a bensőséges hit normális életmenetét. Ekkor indult meg a belmissziói mozgalom, a vasárnapi iskolázás és a különös népszerűségű vallásos jellegű „táborozó” konferenciázás. Természetesen némely túlzóan pietisztikus árnyalatok elkerülhetetlenek voltak s ezek okoztak is bizonyos extravaganciákat.

A legnagyobb és igazán gyönyörű hatású a *Moody-Sankey-féle revival* volt a hetvenes években. Olyan élő evangéliumi lelket teremtett, amely azóta sem szűnt meg áldásosan működni az amerikai protestánsizmus életében.

A korai puritánok s a holland kolonisták teológiája szigorúan kálvini jellegű volt, Később szórványos misztikus tendenciák kezdenek mutatkozni. 1844 óta, amikor a német Schaff Fülöp a Pennsylvania állam York városában levő Marshall theologia tanára lett, mindenütt a német theologiai gondolkozás nyomult előtérbe. A legújabb időkben az úgynevezett fundamentálista-modernista vita folyik, amelyben a fundamentálisták a kálviniista jellegű teológiát, a modernisták a Strauss és Rietschl-féle tanok bizonyos unitárius színezetű szélsőséges kinövéseit képviselik.

Mindezeket szükséges volt előrebocsátani, mert ez a fejlődésmenet, árnyalati differenciáktól eltekintve, általában közönsnek mondható az összes amerikai protestáns felekezetek történetében.

I. A kongregacionális egyház.

Leydenből érkezett puritán száműzöttek alapították, 1620-ban. Az egyházkormányzat formája lényegileg azonos a cambidgei puritán professzor, Cartwright, által tételekbe foglalt elvek szellemével. Az egyházat saját tisztviselői kormányozzák. Minden egyes gyülekezet független és autonóm egység. A lelkészeket a nép választja. Kezdetben csak azok lehettek egyháztagokká, akik személyesen megtapasztalták az isteni kegyelem tényét. Azonban 1657-ben létrejött az ú. n. Halfway Covenant (felelt szövetség), amely minden megkeresztelt egyént tagul tekintett. A Halfway Covenant az 1734–35-i Edwards-féle revival alkalmával ismét kiküszöböltetett. A XVIII. század végén socinianus eszmék ütötték fel a fejüket, s az első amerikai unitárius éppen a kongregacionális egyházból szakadt ki. A XIX. század közepe-táján, albanyi, illetőleg bostoni zsinatukon aztán a Westminster

Confessiot fogadták el hitvallásul s csak kevés változtatást, illetőleg kiegészítést eszközöltek rajta az egyházkormányzás tekintetében.

II. A presbyteriánus egyház.

Első tagjai a kongregacionális egyház hívei közül váltak volt ki. A tulajdonképeni megalapítója Francis Mackemie, aki 1683-ban jött Irországból. Első synodusuk (mely a mi egyházkerületünknek felel meg körülbelül) 1727-ben alakult meg Philadelphiában. 1719-ben elfogadták hitvallásukul a Westminster Confessiot és Catechismust, kivéve annak az államhatalomra vonatkozó artikulusait. Theológiájuk szigorúan kálvini irányú. Egyházszervezetük zsinatpresbyteri. Vannak egyházmegyéik, ezeket *presbytery*-knek nevezik. Több egyházmegye, illetőleg azok képvisellete alkotja a *synodust*. A synodusok feletti intézkedő forum a synodusok választott képviselőiből rendszerint évenként összeülő *General Assembly*. Püspöki és esperesi hivatal a presbyteriánus egyházban nincsen. Legalább is nem ezen a néven. Az egyházmegye élén a *Chairman of the Presbytery* (e. m. elnök), az egyházkerület élén *Chairman of the Synod* (egyh. ker. elnök) áll, míg a *General Assembly* vezetésére évről-évre *Moderator*t választanak.

Az északamerikai presbyteriánus egyháznak három ága van, az *északi presbyteriánus egyház* (Presbyterian Church of the United States of America), a *déli* (Presbyterian Church in the United States), továbbá az úgynevezett *egyesült presbyteriánus egyház* (United Presbyterian Church). Dogmatikailag nincs köztük különbség, inkább egyházpolitikai kérdések tagolták külön testületekbe őket. Az United Presbyterian Church arról is nevezetes, hogy semmi mást nem énekelnek istentiszteleteiken, csupán zsoltárokat.

III. A református egyház.

A református egyház három ágazatra oszloktan működik. Az egyik a *holland református egyház*; a másik egy ebből kikülönült csoport, amely *keresztyén református egyháznak* nevezi magát; a harmadik a *német református egyház*.

a) A holland református egyház (Dutch Ref. Church). A dordtrechti zsinat évében, 1619-ben alapították holland telepesek. Johannes Michaelis volt az első lelkésze a gyülekezetnek, mely New-York állam New-Amsterdam nevű városkájában verődött össze. Tulajdonképen azonban John H. Livingstone szervezte meg az egyházat, 1780—1800 között, lévén első igazi theologusuk. A Heidelburgi Kátét vallják, a dordtrechti kánonokkal és a Netherlands Confession of Faith-tel együtt. Ma az egyház New-York, Pennsylvania, Michigan, Illinois, Nebraska, Iowa, Dakota és Minnesota államokban a legerősebb.

a) A keresztyén református egyház (Christian Ref. Church).

A holland református egyházból 1846-ban kivált Dr. Van Raalte és követői alapították. A kiválás okai a következők voltak:

1. Véleménykülönbség a váltság és a kiválasztás tanára nézve.

2. A káté-tanítás és prédikálás elhanyagolása a holland egyházban.

3. Szabadkőművesek megtűrése a holland ref. egyház vezetőpozícióiban.

Nagyjában olyanforma a keresztyén református egyház állásfoglalása a holland református egyházzal szemben, amilyent a tulajdonképeni hollandiai reformátusokkal szemben Kuyper és a szigorú kálvinisták foglalnak el.

c) A német református egyház (Germán Reformed Church).

A német Palatinátusból, Svájcban és Délfranciaországból jött kálvinisták alapították. Kezdetben közösen dolgoztak a holland reformátusokkal, aminthogy dogma és egyházi gyakorlat szempontjából lényegileg máig is azonos a két egyház, hanem politikai okok folytán 1792 táján függetlenítették magukat. Ma mintegy négyszer erősebb a német református egyház a hollandusnál. A dordti öt artikulust a németek elhagyták s egyetlen symbolumuk a Heiderbergi Káté. Kiemelkedőbb vezérszemélyiségek: Michael Schlatter és Baron Von Steuben, a különválás idején; Dr. Rauch a XIX. század első harmadában; és a már említett Philipp Schaff.

Teljesség kedvéért megjegyzendő, hogy mind a holland, mind a német ref. egyház 90% -ban elamerikanizálódott, annyira, hogy csak átlag havonként egy istentiszteletet tartanak a legöregebb hívek számára a tulajdonképeni anyanyelven, míg a mai generáció már kizárólag az angol nyelvet használja.

IV. A baptista egyház.

Az amerikai baptizmus egyházzá szerveződése az 1636—1698 közötti évekre esik. Úttörői Williams és John Clarke voltak. Kitűnő iskolarendszere révén a legtekintélyesebb és egyik legelterjedtebb amerikai egyházzá fejlődött. Hitvallási tekintetben meglehetősen hajlik a kálvinizmus felé, dogmatikai nézeteit az 1689. évi módosított Westminster Confessio fejezi ki. A szektariánizmus szelleme általában sokkal kisebb méretű az amerikai baptista egyházban, mint amilyenné a mi baptistáink között feldagadt. (Nem érdektelen megjegyezni, hogy például Strong, egy baptista theologiai tanár olyan kitűnő kálvinista dogmatikát írt, amellyel az igazi kálvinista theologusok művei közül is alig egy-kettő vetekedik. Természetesen a merikai szerzőket értve. A népszerű H. E. Fosdick is baptista, hanem azért igen pompásan megállja a helyét egyik new-yorki presbyterianus templom szószékében. Általában igen üdvös volna, ha az amerikai baptizmus nem csak pénzzel tömné az európai baptista szektákat, hanem a maga egészséges szelleméből is juttatna nekik.) Lelké-

szeik a legkiválóbb tudományos kiképzést nyerik; louisvillei theológiájuk, ahol lelkészjelöltjeik megfelelő egyetemi és öt évi theologiai kurzus után doktori képesítést is nyernek, elismerten egyike a legjobb amerikai főiskoláknak.

Mindazonáltal eltévedett szektácskákban sincs hiány. Ezeket azonban a tulajdonképeni baptista egyház (The Baptist Church of America) szeceszionáriusoknak minősíti és nem azonosítja magát velük. Ilyenek:

a) Seventh Day (hetedik napos) baptisták. Szombatosok.

b) Free Will (szabad akarat) baptisták.

c) Cambelliták, más néven reformált baptisták, vagy Kriszus tanítványai.

d) The Church of God (Isten egyháza).

e) Six Principle (hat elvű) baptisták.

f) Misszióellenes baptisták.

g) Mennoniták. (Tagjai egyenruhát viselnek. Lelkészeiket sorshúzás útján választják és nem fizetik. Vannak püspökeik is. Affuzió útján keresztelnek.)

Maksay Albert.

(Folyt. köv.)

A belmissziói bizottság gyűlése.

A sepsiszentgyörgyi belmissziói kurzus és lelkési konferenciával együtt az egyházkerületi belmissziói bizottság is gyűlést tartott. A gyűlésen a beérkezett jelentések s a belmisszió ügyének kérdései tárgyalattak. Megállapítást nyert, hogy az egyház lelki építésének nehézségét ritkábban az eziránti érzéketlenség, gyakrabban a munkaágak *módszeri ismeretének* hiányai adják. E végből a bizottság szükségesnek látja minden évben legalább egy ilyen nagy *belmissziói kurzus* tartását, mely mellett kisebb, közelebbi érdekeltségek bevonására gyakrabban is tartandó volna, továbbá az *egyes munkaágak ismertetését* akár „Az Út” és „Lelkipásztor” c folyóiratokban, akár külön megjelent kiadványok formájában.

Felvetette a bizottság a *jövő évi program* megalkotását is, hangsúlyozva, hogy ennek megvalósítására szükséges az egyes egyházmegyei belmissziói előadók fokozott munkássága. A *konfirmáció reformja* kérdésének egész komplexumával foglalkozni óhajtván, erre a bizottság kolozsvári tagjait egy tervezet elkészítésével megbízta. A *belmissziói munkások képzésének, képesítésének és alkalmazásának* kérdésében egy tervezet készítettett el, mely azonban a határozat szerint előbb általános megbeszélés és hozzászólás tárgyát képezi majd s úgy terjesztetik elő a jövő gyűlésre. Megvitatta a bizottság az egyes munkaágakban fölmerülő *szükségeket* s úgy találta, hogy a *konferenciák* (lelkési, presb. ifj.) fenntartása és továbbfejlesztése kívánatos.

T.

Egyházi munka — evangéliumi munka.

„Mi az evangéliumi munka és mi nem az?” címmel az „Evangéliumi Munkás” című lapban érdekes fejtegetés jelent meg. (78. szám II. évf.) Az író azt gyanítja, hogy az E. M. E. Sz. mely „jogi személyiségének oltalmát ki akarja terjeszteni mindazokra, akik az erd. prot. egyházakban folytatott evang. munkájukban akadályozást szenvednek”, ki lesz téve így annak, hogy olyanok is fognak hozzá csatlakozni, akik” vagy olyan törekvéseikre keresnek benne alkalmas talajt, melyeket az egyház nem tud kielégíteni, vagy az egyházi élet megújítására alkalmas módszert keresnek benne. Úgy látja, hogy ez veszélyes I sz az E. M. E. Sz.-re, mert az bár egyházépítő munkát is akar ugyan végezni, de „egyéni feladata mégis csak az evangéliumi munka végzése”. Az ev. munka lényegét fejtegetve ezután kifejti, milyen téves ama felfogás, „mely szerint minden egyházi életnyilvánulás voltak ép evangéliumi munka”. Az elkülönítés ismertető jeleit háromban látja: az igyenesség, az örömezet s áldozatosság. Azt gondolja, hogy a hivatalos lelkészi funkciókat lehet ugyan evang. szellemben végezni, de mivel ezekért javadalmazást hűz „a gyülekezet ezeket is akar ugyan végezni”. Hogy az örvendezés és az áldozatosság mennyiben összeférhetetlen a lelkipásztor személyiségével, azt részletesebben nem fejtegeti, csak fölteszi, hogy a lelkipásztor sem örvendez, s nem áldozatos lélekkel nem képes munkálkodni.

Nem szólnánk az egész dologhoz, ha e sorok *excluzívításában* nem lenne valami olyan különös vonás, ami a legújabb időben egészen ismeretlen volt az E. M. E. Sz. vezetőségében, melynek kolozsvári tagozata pár év óta már együtt dolgozott az egyházközség vezetőivel és úgy mutatta, mintha azokat elfogadta volna az evangélium ügyének magukhoz hasonló munkásaiul. Lapunk nem foglalkozik polemiával a szó mindennapi értelmében, ezért nem is kérdezzük meg a cikk írójától, hogy vajjon Kálvín Jánost, aki szintén „javadalmazásban részesült”, vagy Pál apostolt, akinek szintén adakoztak a gyülekezetek a fentebbiek alapjain szintén ki kell-e rekesztenünk az „evangéliumi munkások” közül s hogy evangélium terjesztésével szerintük okvetlen csak az foglalkozhat-e, aki iparos, vagy kereskedő, szóval akinek ez nem élethivatása, nem is utalunk arra sem, hogy sokkal könnyebb *kiülről* „evangéliumi munkát” végezni, időnként, mikor már megdolgozott talajra akadunk, mint éltizedekig küzdeni egy gyülekezetben a lelkek konokságával, bűneivel, ott törni a lelkek ugarát, olyan „javadalmazás” mellett és körülmények között, amelytől az áldozatosság fogalmát megtagadni, igazán felületes, a dolgok nem ismerésére valló, komolytalan dolog. Meg lehetne kérdezni azt is, hogy ha „evangéliumi szellemben” dol-

gozhatik az a lelkipásztor, akkor miért nem evangéliumi a munkája, hiszen egy munkát talán nem az tesz „evangéliumivá” ha az illető beletartozik az E. M. E. Sz.-be, hanem a szellem, amelyben az illető dolgozik. Végül útalhatnánk épen az E. M. E. Sz, igen sok, komoly evangéliumi munkát végző lelkipásztor-tagjára, akiktől — csak konstatáljuk — az a cikk egyszerűen konfiskálja a munkájuk lényegét és kiveti őket az „egyházi” munkások fizetett, a munka örömét nem ismerő, áldozatosságtól távollevő csakis kötelességből dolgozó csoportjába. Ezek olyan kiszólásai a cikk írójának, melyek egy sajátos, nem tudjuk miből fakadó exkluzivitást lehelnek, s melyekkel mi részletesen nem foglalkozunk. E helyett érdemes azonban megvizsgálni magát azt a kérdést, vajjon az egyházi munka és az evangéliumi munka sokat emlegetett ellentéte tényleg fennáll-e, mi ennek az ellentéte-be-helyezésnek oka, s hogyan reményelhető, hogy ez megszűnik.

Három eset lehetséges első pillanatra, ha leszögezzük azt, hogy az egyház hivatása az Isten országa terjesztése, tehát az evangélium hirdetése, s hogy evang. munka alatt viszont csakugyan az evangélium olyan hirdetését értjük, aminőt Krisztus a maga anyaszentegyháza híveitől kíván, s amire maga példát adott.

Az első eset az, mikor az egyház maga tényleg, minden mellékcél és kilengés nélkül az evangélium terjesztését tartja fő céljának és ezt a munkát végzi is teljes készséggel és erővel. Kétségtelen, hogy ebben az esetben a kettő között semmi különbség nincs. Az egyház azért él, hogy ezt végezze. Tagjai és pásztorai, vezetői teljes mértékben át vannak hatva a munka fontosságától, életüket arra szánták és tették rá, az egyház vezetőinek minden minden munkája arra irányul, s az egyház minden életnyilvánulását az a közvetlen cél irányítja. Nem mondunk vele újat, ha konstatáljuk, hogy erre van sok eset a történelemben, hogy csak az őskeresztyén egyházakra és a Kálvin genfi egyházára mutassunk rá.

A második eset épen az ellenkezője ennek. Mikor az egyház olyan romlott, hogy az evang. ügyét nemcsak elhanyagolja, hanem egyenesen megveti. Világi hatalomra tör, vagyónát akarja gyarapítani, Mikor az intézményekben való hite bálványimádássá válva felváltja az élő Isten Igéjében vetett hitét. Mikor háborút és gonoszságot hirdet, meghamisítja Isten üzenetét, emberek uralkodásának válik eszközévé. Nyilvánvaló, hogy ebben az esetben az egyháznak semmi köze az evangéliumi munkához. Méltatlanná vált arra a hivatásra, melyet rábízott Isten. Ennek a bűnnek sok példája van az egyház történetében mindig meg is van a büntetése. Mert Isten az ő egyházát nem tűri meg szennyesen. Sújtolja, bünteti, figyelmezteti. Utakat mutat neki a megtérésre, prófétákat küld, akik hirdessék annak az ő sújtoló akaratát. Tisztítani, szentté tenni

akarja. Isten gyermekeinek ilyen helyen két feladata lehet. Isten megmútatja nekik, melyiket válasszák. Az egyik így szól: „szakasszátok el magatokat e hitetlen és gonosz nemzetségtől!” — a másik így: „te józan légy mindenekben, szenvedj, az evangélista munkáját cselekedd, szolgálatodat teljesen betöltsd!” Lehet, hogy Isten azt akarja, hogy az az egyház, mint hajdan választott népe, csak maradékában térjen hozzá, de lehet, hogy sújtolásával az egészet meg akarja tartani.

A harmadik lehetőség, amikor az egyház látja a maga célját, vallja is, hogy ő az evangéliumért él, de gyarlóságai és bűnei el-el térítik ettől az úttól. Lehet, hogy még régi bűneiből nem tudott kiszabadulni, visszajárnak azok, mint riasztó kísértetek vagy még gyöngye a jóban, tejnek eledelével kell táplálni és ápolgatni kell a most megindult, most öntudatra ébredő lelkeket. Ebben az esetben egy kötelesség van: mellé állani azoknak a gyöngye lelkeknek, mert Isten nyilvánvalóan meg akarja tartani ott az övéit. Az evangéliumi munka az egyház számára hivatás, cél, melyet szolgálni kell és ha tudatára jutott ennek és rátette a kezét, azt a kezét meg kell fogni és segíteni előre. Ebben az esetben lehet, hogy az eszközökben különbözők a munkák, de az egyház munkája céljában kétségtelenül evangéliumi és senkinek sincs joga elvitatni vagy kétségbevonni azt attól az egyháztól, mely nem csak vallja magát evangéliuminak, hanem akar is azzá lenni. Tétova munkásságát Isten fogja megerősíteni, aki eszközül akarja felhasználni őt ország terjesztésében.

Mi úgy látjuk, hogy egyházunk e harmadik csoportba tartozik. Kétségtelen, hogy még nem hatotta át minden tagját az evangélium szelleme. Még csüng a hagyományokon, még túlságosan bizik intézményeiben, még tétovázó léptekkel halad csak, de tény, hogy megindult az új élet felé, mely ebből az egyházból igazán egyházat fog teremteni a lélek által. Kereső, vágyó lelkek vannak benne, akik találni akarnak, elsősorban pásztorai és vezetői, aztán tagjai és hívei. Amennyiben munkája az evangéliumért folyik, célja igazán Isten országának megvalósítása, s amennyiben hivatásául kizárólag Isten szolgálatát ismeri, annyiban Isten munkálkodik benne, tagjaiban és vezetőiben.

Az „Evang. Munkás” cikkírója ne féljen. Mi nem fogunk az ő „jogi személyiségének oltalmához” folyamodni, nekünk magasabb személyiség az oltalmazónk. Egyházunk egyedüli Feje és Ura: a Krisztus. De az ilyen hangok komoly figyelemzetőnk nekünk is, hogy igyekezzünk az evangéliumért minél többet, teljes erőnkől dolgozni, de az E. M. E. Sz.-nek is, hogy az „evangéliumi munkát” ép úgy nem monopolizálhatják ők, mint nem óhajtjuk monopolizálni mi. Mi a krisztus evangéliumáért dolgozunk. Ha ők más, egy saját, külön, exclusiv

evangélium munkásai, mi azt is tudomásul vesszük, de ennek a szolgálatáról készséggel lemondunk.* I.

Irodalmi szemle.

The Reformed Church Review. (II. kötet 1—4, sz. Lancaster Pa.)

Az amerikai református egyház e szépen kiállított, magas színvonalú theol. szemléjébe leginkább az egyház theologiai professzorai irnak, tudományos theologiai, az egyház életébe és munkájába vágó gyakorlati és építő cikkeket. Egy egész évfolyam gazdag tartalmából megláthatjuk, hogy az amerikai ref. egyházban ugyanazon építő, szellemi organizáló munka folyik, melyet mi akarunk itt inaugurálni. A januári számban G. Richards: „Az evangélium és modern világfelfogás” összeütközéséről ír, Oswin S. France „A tört. Jézus befolyása az őskeresztynségre” címmel a Jézus történeti személyiségének s a róla szóló tudósításoknak azt a hatást tulajdonítja, hogy a tört. Jézus volt az, akiben az őskeresztynség a krisztológia reális vonásait szemlélte. F. W. Leich „A syst. theol tanításról a theol. akadémián az egyházra nézve” azt a hatást várja s annak azt a feladatot tűzi ki, hogy a theologusokai megismertesse az Egyház hitével, ahol egyház alatt nem felekezetet, hanem a ker. élet közösségi megnyilvánulását érti, megismerteti őket a jelenkor vallásos problémáival: praktikus munkálkodó erővé, életté teszi azt a hitet az emberi lelkekben, s a theologusokban képességet ébreszt az igazság hirdetésére, s így megövoja őket attól, hogy a theologia reájuk nézve csak egy holt rendszer legyen. Paul D. Yoder „A falusi gyülekezet lelke” c. cikkében hangsulyozza a falusi gyülekezetek lelki életének gondozását szemben a gondozás socialis vagy gazdasági oldalával. Az egyház még nem ismerte föl e szükségeket s nehézségeket,

* Ugyanezen lap ugyanazon számában a dr. Gyenge János: A ref. szabad egyházak című műve ismertetésénél még egyszer próbál útni az egyházon, melynek „lelkési és világi hatalmasai” „makacs és alattomos aknamunkával” a presb. elveknek a biblia és Kálvin egyházalkotmánya által előirt gyak. mevalósítását megakadályozni... és az erdélyi ref. püspöki egyház paradox szervezetét kialakulni segítették”. A művel magával majd még fo. lakozunk, de itt csodálatunkat kell kifejeznünk az ismertetőnek azért a türelemért, mellyel a „paradox” egyházban nem csak benne van, de attól képesítést is fogad el.

Különösnek és igen fájdalmasnak látjuk az E. M. is azt hiszi, hogy egyházunk megújítására elég, ha nekimegyünk annak, ami most van, ahelyett hogy léleekben építnénk az újat. Mindenkiről feltettük volna inkább, mint az „evangéliumi” irány képviselőjéről.

pedig számosak. A falusi parochiák elhanyagoltak, a fizetés kevés, a gyülekezetek kicsinyek és izoláltak, a közlekedés nehéz, a falusi gyül. a szektáknak ki vannak szolgáltatva, s e megosztás megbénítja a gyülekezetet, stb. Ezért a falusi papnak jól meg kell ismernie gyülekezetét, annak erőit, szükségéit, a népet a maga mindennapi életében. A falu nevelése legyen a legfőbb gondja, különösen a vallásos nevelés, mely meglehetősen elhanyagolt, s melyet föl kell eleveníteni. A mai falusi vasárnapi iskolák gondosabban vezetessenek, külön kell választani kor szerint a gyermekeket, jól megfontolni az anyagot, az énekeket, gondoskodni jó helyiségről. Jó bevezetni a hétköznapi vallástanítást is. A kátétanításra nagy gondot fordítsunk, a Heidelbergi káté al pján. Gondoskodni kell a falu szórakoztatásáról is, játékokkal, énekkarokkal, stb. Ötven évvel ezelőtt még azt hitték, hogy elég, ha a pap elvégzi szoros kötelességét, prédikál, keresztel, konfirmál, esket, temet s ebből áll papi hivatása, hozzávéve, hogy a községben képviseli az egyházat. Némelyek még ma is így gondolkoznak, pedig annak vége van. Azért a theologiák figyelme terjeszkedjék ki a falusi munkatérre is. Az ighirdetésben a falusi pap legyen közvetlen, gyakorlati, a gyülekezet észreveszi, ha valaki készületlenül sekélyen fölmelegített beszédeket mond. Komoly ker. élet, tanulmány és előkészület kell ide, Oberlinek kellene ide, akik révén mindenkihez eljusson a lélek ereje. — Paul I. Dundore: „Sexualis nevelés” címen ír, vizsgálva a kérdést három szempontból: a lélektan, pedagógia és gyakorlati oldalról. — Ary E. Truxal: „Liberalizmus vagy keresztyénség, egy igazolatlan szembehelyezés” címen ír és Bernard Steiner: „A leveretés nyeresége” c. elmélkedése s könyvismertetések zárják be a füzetet.

Az áprilisi számban egy cikksorozat van „A vall. nevelés symposionja” címen, mely azokat az előadásokat foglalja magában, melyeket e tárgyról a vall. nevelés ügyének rendezésére összehívott gyűlésen tartottak. Thes. I. Herman: a vall. nev. jelentését keresi, megállapítva, hogy ez nem csak tanítás, hanem feltárása azoknak a lehetőségeknek, melyeken át Isten lelke a gyermek lelkének fejlődésére hat. Ezért nem technikai eszközöktől függ eredménye sem, s a vall. nev. problémája nemcsak paedagógiai probléma, hanem egyrészt azon kérdésen fordul meg: tudnak-e olyan nevelőket beállítani, akik alkalmasok rá, másrészt, hogy a családban, iskolában, hogyan ragadják meg ezeket az alkalmakat. Ez lenne az újonnan felállítandó Nevelésügyi Tanács feladata. — C. E. Creitz arról a Nevelésügyi Bizottságról ír, melyet 1920-ban állítottak fel, ennek munkaprogramját adja, amint azt akkor a zsinat megállapította, mely helyett ma egy általánosabb és egyetemesebb Tanács felállítását ajánlja. Feladata lenne pénzt gyűjteni a vall. nev. ügyének előmozdítására, vigyázni az iskolák keresztyén jellegére, hogy a ref. gyermekek számára református iskolák álltassanak, a vall.

nevelés felügyelete minden iskolában. gondoskodni lelkészi vagy hasonló pályára menő ifjúságról s a nevelés ügyét egész vonalon kezében tartani. George Stibitz a vall. nev. kérdésének a theologiai szemináriumokkal való kapcsolatáról ír, a lelkészi pályára menendők vallásos előképzéséről, s a vall. nev. munkájára való előkészítéséről a theológián. H. R. Omwake ugyancsak a középiskolákkal való viszonyát tárgyalja, C. A. Brown az alsóbbfokú iskolák diákjai vallásos érdeklődését vizsgálja és annak hiányára mutat rá, C. A. Hauser a vall. nev.-nek a vasárnapi iskolai munkához és iratterjesztéshez való viszonyáról ír, hangsúlyozva, hogy a gyülekezetben már meglevő külön organizációk (vas. isk., mindennapi egyh. iskola*, missziói egyesület, ifj. ker. egyesület stb. stb.) egységbe hozandók, úgy, hogy három csoportra oszljuk fel a munkát: gyermekek (1—12), ifjak (12—24) és felnőttek (24—) s ezeknek külön felügyelői tartásuk között az illető csoporthoz tartozó munkákat (pl. az ifjakhoz: az ifj. tanács vezetője s a kül. szervezetek képviselői, mely szervezetek: az egyházi iskola középső. idősebb és ifjúsági osztálya, ifj. egyesületek, missziói egyesületek, cserkészmozgalmak stb.). Részletes tervet ad az egész ügy organizációjára, belekapcsolva az iskolákat is. A. V. Casselman a missziói nevelésről szól, annak fontosságát hangsúlyozza. Végül több Missziói Társaságnak e kérdéshez való viszonyát tárgyalják. — Ugyane. számban Roland L. Rupp az „Universalismus”-ról az eschatológiában ír, míg H. S. Gelunau „Pál véleménye Krisztus munkájáról és személyéről” címen értekezik. Hemen cikke: „A keresztyénség útja az üdvösséghez” (könyvkritika) zárja a számot.

A harmadik (juliusi) szám Dotterer cikkét közli „Az Einstein elmélete a filozófia szempontjából” címmel; A. C. Thompson azon Keresztyén igazságokat keresi, melyek az evangélikus munkában ma leghatásosabbak, s úgy találja, hogy a Krisztus személyisége a bűntudat felébresztése s Isten bűnfeletti ítélete, a váltság gondolata, az örökkévalóság, az Isten személyessége, a sáfárság, a hitvallásban való közösség, stb. azok, melyek legjobban megnyerik az embereket. David S. Schaff „Az amerikai bibliarevizió ötvenéves fordulójáról” ír, mely revíziót 1872. okt. 4-én kezdték készíteni az angol biblia szövege után, mely 1611-ben készült, s melyet az angol bibliában 1870-ben kezdték keresztülvinni. A szöveghibák és fordítási hibák az amerikai átdolgozott bibliában már ki vannak javítva. A cikk a revízió munkájának igen érdekes történetét

* „Az egyházi iskola” itt nem a mi értelmünkben használt felekezeti iskola, hanem mindennapos vallására, külön helyiségben s külön beosztással. A „nyári iskolák” pedig a nyári szünet alatt állítatnak be az egyház által, itt már nem csak vallástanítás folyik. Az amerikai egyházak, melyeknek felekezeti iskolájuk nincs, sőt az állami iskolában vallástanításra sincs joguk az állami nevelés mellett így próbálják a vallásos nevelés ügyét szolgálni.

mondja el. — Wesley Miller „A fejlődés jelentése és tendenciája” címen ír.

A negyedik számban Shaw veti fel az imádság kérdését evel a címmel: *Számít-e az imádság a törvények világában?* Foglalkozván a modern felfogással az imádságról, mely szerint a term. törvények kizárják az ima hatása lehetőségét, rámutat, hogy az első nehézség a törvény felfogásában van, mert a „törvények uralma,” nem holt és független formák uralmát jelenti, hanem épen azokat a feltételeket, melyekben azok által Isten munkálkodik. E törvények között három nagy csoport vagy réteg vehető fel, a szerves, fizikai, a szerves, biológiai és az öntudatos élet törvényei. Közülök minden alacsony fokról a magasabb érthetetlen és természetellenes. Tehát, minél jobban megismerem e törvényeket, annál alalmasabbá lesznek ezek a felhasználásra. Isten előtt ezek a törvények eszközök, egyik által a másikon munkálkodik. Ez azonban még csak az ima lehetőségét, nem a szükségességét mondja ki. Azt, hogy az ima megváltoztatja Isten akaratát, pogány felfogás. Az imádság szükségességéről azt mondja, hogy Isten világában a mi hozzájárulásunk, elfogadásunk nélkül sem kaphatunk. Nem élünk meg, ha nem dolgozunk, nem növekedik az ismeretünk, ha nem tanulunk, nem nyílik alkalmunk Istennek, hogy adja a lélek javait, ha nem imádkozunk. Az ima tehát eszköz Isten javainak elfogadására, de egyúttal így eszköze is a lélek fejlődésének. Az ima maga egyike azoknak a törvényeknek, melyek a lélek világában uralkodnak, s melyek nélkül ezt a világot megérteni lehetetlen. — Rissinger: *A falu problémájáról* ír, felsorolván először a különböző nehézségeket, (pl. hogy kevés számú lakos sok felekezet közt oszlik meg, a templom távol esnek a falvaktól, a falusi lakosság a városba tódulása, vezetőhiány, egészségtelen egyházi viszonyok, melyek miatt a falusi lelkész mind városi pap akar lenni.) aztán arról szól, hogy a falu problémája a falusi nép vallásos nevelése, s leírja a falusi nép vallásos életét, mit kellene tenni a nevelés terén, hogyan gondoskodhatunk szórakozásáról, s a gyülekezet összetartásáról. Henry S. Gehman: A János-paralell a buddhizmusban c. rövid cikke után Dahlmann ír e címen: A dogma viszonya a hithez és élethez, végül Darms arról ír, hogy miért kell a misszióörténetet fölvenni a theol. tanulmány tantárgyai közé. Reid Pontius cikke „Nemzetközi béke a lelkész szempontjából”, címen azt fejtegeti, hogy a lelkész a nemzetközi béke kérdésére az Isten országa terjesztésének, a keresztyén missziói munkának a szempontjából nézzen, mint amelyet csakis a keresztyénség tud megteremteni. — Könyvismertetések zárják be a gazdag tartalmú folyóirat ezen évfolyamát.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Folyó évi július hó 1-től szeptember hó 15-éig beérkezett előfizetési díjak :

Bokor Márton Bánffyhunjad 75, dr. Polonkay Tivadar Magyarhermány 150, Bőjthe Géza Szemerja 150, G. Kovács István Tordaszentlászló 75, Páll Lajos Kézdivásárhely 399, Muzsnay Ödön Nyárádszereda 75, Debreceni István Nagyszalonta 75, Balogh Gyula Szemlak 190, Lőrinczy Árpád Vajasd 150, Fábián Lajos Algyógy 150, Csutorás Albert Érendréd 110, Nagy Sándor Türe 150, Nagy Lajos Ujszékely 150, Csulak Samu Bürkös 75, Veress Imre Iriny 75, Gacsalyi Zsigmond Kiskolcs 150, Alsóboldogfalvi ref. egyházközség 150, Vásárhelyi János Kolozsvárt 230, Szentgericei ref. egyházközség 75, Fülöp Gyula Románberettye 75, Cs. Nagy Dávid Ottomány 150, Kiss Jenő Csegez 75, Szabó Lajos Csobadon 180, Szőke István Jablonica 180, Kányádi Béla Bukarest 150, dr. Mezey Mihály Magyarláros 150, dr. Illyés Géza M. Királyfalva 150, Lőrinczy János Bálványosváralja 75, Nánay Attila Knezevi-Vinogradi 75, Miszti Mihály Józsefháza 75, Bartha Péter Torboszló 75, Volloece Miklós Maksa 150, Imreh Lajos Kézdimártonfalva 100, Csia Pál Brassó 100, Bene István Aldoboly 100, Demeter Antal Bita 100, Potsa János Cófalva 100, Csiki Viktor Torockószentgyörgy 100, Simon Gábor Mucundorff 100, Cseh Ernő Vics 150

Naptárunkról.

Október hó első napjaiban fogjuk szélküldeni a Protestáns Naptár címen meghirdetett, de *Magyar Református Naptár* címen kiadott 1925. évre szóló naptárunkat.

Ezen 14 ivre terjedő tartalmas és változatos naptárunknak, melyhez az előszót a Püspök úr írta, — az ad különös jelentőséget, hogy egyházi életünk szervezeteiről s ezek között egyházközségeinkről, azok lélekszámairól, iskoláiról, lelkészeiről, tanítóiról stb. stb. pontos kimutatást fog közölni.

Naptárunk boltiára 20 Leu. Vizonteladóknak darabonként 20⁰/₁₀-ot adunk. Ennélfogva nagyobb rendelésnél darabonként 16 Leuba kerül.

Tekintettel a nagy érdeklődésre, kérjük az előjegyzéseket kiadóhivatalunkhoz sürgősen beküldeni.

„Az Út” kiadóhivatala.